

Vägledning för hantering av studieadministrativa frågor gemensamma för svenska lärosäten i en Europauniversitetsallians

Innehållsförteckning

Inledning	2
Generella råd för hantering av studieadministrativa frågor inom EUI-allianser	2
Bakgrund till initiativet Europauniversitet (EUI)	3
Europauniversiteten är en del av Erasmusprogrammet	4
Den svenska regeringens hållning	4
SUHF:s hållning.....	4
Avgränsningar	5
Vägledning gällande hantering av studieadministrativa frågor inom en EUI-allians	6
1. Utformning av överenskommelser/avtal.....	6
2. Finansiering studieadministration	8
3. Studentförsäkringar	9
4. Systemstöd	10
5. Mikromeriter	11
6. Antagning till kurs	12
7. Registrerad student vid svenskt lärosäte inom en EUI-allians	14
8. Studieavgiftsskyldiga studenter	15
9. Tillgodoräknande	16
10. Examen	17

Inledning

Svenska lärosäten har sedan 2019 deltagit i allianser inom Europauniversitetsinitiativet, EUI. För att stödja medlemmarnas arbete att nå framgång inom och med sina EUI-allianser, samt att främja nationell likvärdighet och resurseffektivitet för samtliga medlemmar, beslutade SUHF:s presidium att i juli 2022 att inrätta en arbetsgrupp under Expertgruppen för studieadministrativa frågor. Arbetsgruppens ursprung kom av att svenska lärosäten enskilt och gemensamt lyfte frågeställningar rörande studieadministrativa hinder som uppstått inom olika EUI-allianser.¹

Arbetsgruppens uppdrag har varit att förstärka arbetet för att identifiera de studieadministrativa frågor som är gemensamma för de EUI-allianser där svenska lärosäten deltar samt att ”sträva efter nationellt samordnade lösningar som är enkla och smidiga, samt fungerar inom gällande svensk lag och förordning.” För kvarstående regelfrågor, som inte gått att lösa med best practice eller rekommendationer, har expertgruppen för studieadministrativa frågor uppdraget att bereda dessa vidare inom SUHF.

Arbetsgruppen har i sitt uppdrag behandlat en rad studieadministrativa frågor och arbetet har resulterat i Rekommendation (2024:4) om hantering av studieadministrativa frågor gemensamma för svenska lärosäten i en Europauniversitetallians. Rekommendationen behandlar följande områden:

- Utformning av överenskommelser/avtal
- Finansiering studieadministration
- Studentförsäkringar
- Systemstöd
- Mikromeriter
- Antagning till kurs
- Registrerad student vid svenskt lärosäte inom en EUI-allians
- Studieavgiftsskyldiga studenter
- Tillgodoräknande
- Examen.

Under rubriken [Avgränsningar](#) redovisas arbetsgruppens beaktanden rörande detta.

I arbetet med rekommendationen och vägledningen har arbetsgruppen även identifierat viktiga generella slutsatser rörande hur lärosäten bör närma sig frågor om studieadministration inom sitt EUI-samarbete. Dessa står att läsa nedan, under rubriken [Generella råd för hantering av studieadministrativa frågor inom en EUI-allians](#).

I syfte att samla best practice och ge lärosäten tillgång till mer utvecklat resonemang och tips hur de kan hantera relevanta frågeställningar som dyker upp inom deras EUI-arbete, inom de områden rekommendationen behandlar, har arbetsgruppen även skrivit denna vägledning. Vägledningen kommer framdeles förvaltas av Expertgruppen för studieadministrativa frågor.

Generella råd för hantering av studieadministrativa frågor inom EUI-allianser

När frågeställningar rörande studieadministrativa frågor inom EUI-alliansernas samarbeten uppkommer, rekommenderas lärosäten att i första hand undersöka frågan gemensamt med

¹ Beredningsgruppen för Europauniversiteten inkom i april 2022 till SUHF:s expertgrupp med en skrivelse kring nationella studieadministrativa hinder inom ramen för Europauniversitetssamarbetena.

studieadministrativ, internationell, IT samt juridisk och övrig relevant expertis på det egna lärosätet, inkluderat övriga berörda med hänsyn tagen till det aktuella samarbetets fokus. Detta gäller såväl i ansökningsfas, som efter godkänd ansökan. Arbetsgruppens slutsatser är att de flesta frågeställningar som rör studieadministrativa frågor inom en EUI-allians löses inom befintliga system och regelverk. Arbetsgruppen menar att lärosäten som koordinerar sina kompetenser och resurser samt i möjligaste mån använder befintliga system i sitt EUI-samarbete, har god förmåga att hitta kostnadseffektiva lösningar och processer för arbetet.

Lärosäten rekommenderas även att undersöka best practice hos andra svenska lärosäten via etablerade nationella kanaler. Arbetsgruppen betonar att samverkan mellan svenska lärosäten gällande studieadministrativa frågor bör prioriteras före den enskilda EUI-alliansens önskemål. Arbetsgruppen rekommenderar vidare lärosäten att göra en processkarta för respektive EUI-allians för överskådlighet över hur EUI-alliansens processer påverkar lärosätets systemstöd.

Bakgrund till initiativet Europauniversitet (EUI)

Europeiska rådet (nedan rådet) uppmanade i sina slutsatser från december 2017 medlemsländerna, ministerrådet och kommissionen att: "... stärka de strategiska partnerskapen i EU mellan lärosäten och uppmuntra att det senast 2024 ska finnas ett tjugotal så kallade Europauniversitet som består av nätverk som skapas av universiteten själva runt om i EU, vilket ger studenter möjlighet att ta examen genom att kombinera studier i flera EU-länder och bidrar till de europeiska universitetens internationella konkurrenskraft".

Som svar på uppmaningen har europeiska lärosäten, studentorganisationer, EU-länderna och Kommissionen tillsammans tagit fram initiativet Europauniversitet (EUI) med målet att kunna stödja 60 Europauniversitet med över 500 deltagande lärosäten senast vid mitten av 2024.²

I sina slutsatser från maj 2021 upprepade rådet sitt stöd för Europauniversitetens mål att nå "den ambitiösa visionen om ett innovativt, globalt konkurrenskraftigt och attraktivt europeiskt område för utbildning och europeiskt forskningsområde, i fullständig synergi med det europeiska området för högre utbildning, genom att bidra till att öka spetskompetensen inom högre utbildning, och samtidigt främja jämställdhet, inkludering och jämlikhet, för att möjliggöra ett friktionsfritt och ambitiöst transnationellt samarbete mellan lärosäten i Europa, och inspirera omvandlingen av den högre utbildningen."

Europauniversiteten är ett flaggskeppsinitiativ inom EU:s universitetsstrategi³ och ingår som testbädd i EU-kommissionens arbete för att utveckla det europeiska utbildningsområdet (European Education Area - EEA). Syftet med EUI är att stödja systematiskt, strukturellt och hållbart transnationellt samarbete mellan lärosäten i hela Europa och i alla delar av deras verksamhet: utbildning, forskning, innovation och samhällsservice. EUI strävar bland annat efter att uppnå sömlösa studentflöden mellan de lärosäten som ingår i respektive allians, genom att bygga gemensamma strukturer som främjar studenternas möjligheter att inom allianserna fritt ta del av kurser och andra aktiviteter, samt att möjliggöra visionen av en sameuropeisk examen.

² Efter ansökningsomgången 2023 är 50 EUI-allianser med 430 deltagande lärosäten aktiva. [Timeline and future developments - European Universities initiative | European Education Area \(europa.eu\)](#).

³ Se: [Kommissionens meddelande om en europeisk universitetsstrategi | European Education Area \(europa.eu\)](#)

Europauniversiteten är en del av Erasmusprogrammet

Efter en första inledande fas ingår initiativet nu i Erasmusprogrammet 2021–2027 som en programpunkt i nyckelområde 2, kring samarbete mellan organisationer och institutioner, och det underområde som kallas *Partnerskap för spetskompetens*. Det betyder att EUI inte är överordnat Erasmus+, utan en del av Erasmus+ och ett verktyg för att realisera redan existerande övriga programkomponenter inom programmet med fokus på mobilitet, samarbete och partnerskap. Det finns få komponenter inom EUI som är unika. Det som dock utmärker sig är det som rör frågorna om legal status, European Degree Label, samt mikromeriter (som inte tidigare nämnts inom exempelvis Erasmus+). Kopplingen mellan initiativet och samverkan med omgivande samhälle kan också vara värd att nämna. I övrigt omfattar initiativet redan existerande former för mobilitet, samarbete och internationalisering.

Den svenska regeringens hållning

Regeringskansliets faktagrupp om Universitetsstrategin (2021/22:FPM63) lyfter fram det landskap i vilket svenska lärosäten för högre utbildning verkar inom. "EU är centralt för svensk ekonomi, välfärd och kompetensförsörjning. Sverige ska fullt ut delta i och forma EU-samarbetet på ett sätt som värnar både svenska och europeiska intressen. Det gäller även inom utbildningsområdet. Regeringen har en uttalad önskan om att högre utbildning ska ha en stark internationell prägel och att mobiliteten ska öka. [...] Regeringen vill understryka att den nationella befogenheten på utbildningsområdet ska respekteras och att de föreslagna initiativen inte får vara kostnadsdrivande."

I december 2022 fick Universitets- och Högskolerådet, UHR, i uppdrag från regeringen att kartlägga och analysera centrala frågor rörande förutsättningarna för svenska universitet och högskolor att delta i Europauniversitet. UHR skulle i uppdraget särskilt följa EU-processer kring juridisk form och en gemensam europeisk examensmärkning samt kartlägga finansieringsmodeller av Europauniversitet i andra medlemsländer. Uppdraget redovisades till regeringen april 2024 i rapporten *Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitetet*.⁴ UHR:s uppdrag har i vissa delar överlappat uppdraget för SUHF:s arbetsgrupp för EUI studieadministrativa frågor. Dock har uppdragen olika utgångspunkt i det att UHR arbetat på uppdrag av regeringen och SUHF på uppdrag av medlemslärosäten.

SUHF:s hållning

Svenska lärosäten deltar i EU-samarbetet och utvecklingen av ett europeiskt utbildningsområde utifrån principerna att den akademiska friheten är stommen, svensk lag och ordning gäller, initiativ ska inte bli kostnadsdrivande samt att Bologna-processen ska gälla. SUHF:s Rekommendation (2024:4) om hantering av studieadministrativa frågor gemensamma för svenska lärosäten i en Europauniversitetallians visar på vilka studieadministrativa möjligheter som finns för lärosäten när det kommer till internationaliseringsarbetet inom EUI.

⁴ Rapporten återfinns på UHR:s hemsida [Många vill delta i Europauniversitet - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#).

Avgränsningar

Följande avgränsningar har gjorts i arbetet med Rekommendation (2024:4) om hantering av studieadministrativa frågor gemensamma för svenska lärosäten i en Europauniversitetallians, vilka därmed även gäller för denna vägledning:

Rekommendationen riktar sig till svenska lärosäten och den svenska sektorn för högre utbildning; behandlar utbildning på grundnivå och avancerad nivå men inte forskarnivå; behandlar inte antagning till gemensamma program utan begränsar sig till sökande till fristående kurser; behandlar systemstödet som rör nationella gemensamma system som Ladok och NyA samt andra lokala system för antagning inom utbildningssamarbeten; tar inte upp systemstöd som rör olika lärplattformar. Arbetsgruppen har kommit i kontakt med de relevanta frågeställningar för EUI som svenska lärosäten har lyft gällande studieadministration, men alla frågeställningar hanteras inte i rekommendationen utan tas vidare av SUHF:s expertgrupp för studieadministrativa frågor. Detta rör hanteringen av frågeställningar gällande: gemensam examen och tillgodoräknanderegler kopplade till gemensam examen, förtur i antagning av student vid det egna lärosätet till en kurs som inte vänder sig till nybörjare, icke-formella mikromeriter samt juridisk form för EUI-allianserna.

Frågan om juridisk form (eller European Legal Status) för lärosätessallianser behandlades i en pilotstudie under EU-kommissionen, där Linköpings universitet genomförde en delstudie. Resultatet redovisades 2024.⁵

Om det uppstår framtida behov att inkludera nya områden i vägledningen får SUHF ta ställning till detta då.

⁵ Slutrapporten "Roadmap on a European legal instrument for transnational higher education cooperation" från februari 2024 finns här: https://assets.website-files.com/551e54eb6a58b73c12c54a18/65d642ea23c25bd6c7ba9bb9_ESEU_pages_digital.pdf Hemsida för ECIU:s projekt "A European Status for ECIU University" (ESEU): [The ESEU project \(eciu.eu\)](https://www.eciu.eu). På hemsidan finns rapporter och en sammanfattande film.

Vägledning gällande hantering av studieadministrativa frågor inom en EUI-allians

Denna vägledning utvecklar respektive område som behandlas i SUHF:s Rekommendation (2024:4) om hantering av studieadministrativa frågor gemensamma för svenska lärosäten i en Europauniversitetallians. Vägledningen tar upp kontexten till respektive område och syftar till att utveckla hur lärosätet kan resonera för aktuellt område, gällande studieadministrativa frågeställningar inom sin EUI-allians.

I avsnittet för varje område finns tre underrubriker: Utgångsläge/kontext, EUI-påverkan för svenska lärosäten samt Vad är gjort – hantering/metod. Underrubriken Utgångsläge/kontext beskriver bakgrund till området; till exempel vilka lagrum och system som styr området i Sverige, och på vilket sätt. Underrubriken EUI-påverkan för svenska lärosäten tar upp frågeställningar inom ett EUI-samarbete på aktuellt område. Underrubriken Vad är gjort – hantering/metod kan ta upp de frågeställningar som arbetsgruppen besvarat genom att visa på hur befintliga lösningar eller lagrum fungerar.

Arbetsgruppen vill särskilt lyfta fram vinsten av att ett lärosäte undersöker hur det genom intern diskussion mellan studieadministrativ, internationell, IT samt juridisk och övrig relevant expertis på det egna lärosätet, inkluderat övriga berörda utifrån EUI-samarbetets fokus, eller genom samverkan med andra svenska lärosäten, kan hantera en aktuell EUI-fråga. Arbetsgruppen visar i vägledningen nedan att frågeställningar som dyker upp inom en EUI-allians generellt sett inte är EUI-specifika utan rör frågor som dyker upp inom internationella samarbeten, och att det sannolikt redan finns en prövad lösning på frågan.

1. Utformning av överenskommelser/avtal

Det bör initialt påpekas att samarbetsavtal och överenskommelser inte är en studieadministrativ fråga i sig. SUHF:s rekommendation 2024:4 och denna vägledning avser inte heller att omvärdera detta. Dock utgör samarbetsavtalen och överenskommelserna för EUI-alliansernas samarbete en mycket viktig grund för den kontext i vilken de studieadministrativa frågorna vilar. En generell slutsats arbetsgruppen har gjort i sitt arbete, som återfinns i vägledningen under rubriken Generella råd för hantering av studieadministrativa frågor inom EUI-allianser, är vikten av samverkan mellan olika funktioner inom ett lärosäte när det gäller utformningen av en EUI-allians. I området Överenskommelser/avtal lyfter vi fram ett sådant samverkansområde mer specifikt. Utformning av internationella samarbeten, EUI-allianser inkluderat, bör alltid omfatta interaktion och samverkan mellan olika funktioner inom ett lärosäte. EUI-allianserna är ett bra exempel på hur detta kan gå till.

Utgångsläge/kontext

Svenska lärosäten har lång erfarenhet av internationella samarbeten som kräver formella överenskommelser eller avtal. Dessa samarbeten rör såväl utbildning på grund- och avancerad nivå som forskarnivå, och de formella skrivningarna sträcker sig från formulerad avsikt om samarbete (Memorandum of Understanding/Letter of Intent) till konkretisering av faktiskt samarbete på relevant aggregeringsnivå.

För studenter (och medarbetare) vid svenskt lärosäte som ingår i en EUI-allians sker den största delen av samarbetet inom ramen för vad som normalt sett skulle utgöra mobilitet inom internationella samarbeten. Det betyder att de aktiviteter som genomförs inom alliansen till största del faller in under mobilitetsavtal inom Erasmus+ studier och praktik, Erasmus Mundus Actions

(gällande exempelvis gemensamma program/examina), samt kompletterande avtal för dubbla och multipla examina.

Avtalsmallar för Erasmus+ mobilitet vilar inom redan fastställda format styrda av Erasmus Without Papers med tillhörande systemstöd, kallat Erasmus+ dashboard. Likaså finns förutsättningarna definierade för virtuella utbyten, däribland så kallade Blended Intensive Programmes (BIP), under samma tak.

Inom den svenska högskolesektorn generellt, och många svenska lärosäten specifikt, finns även utarbetade mallar och handläggningsordningar. Exempel på detta är framtagande av gemensamma utbildningsprogram och examina, för både gemensamma kurser samt dubbla och multipla examina.⁶ Det finns också motsvarande mallar för så kallade bilaterala samarbeten.⁷ Mallar och handläggningsordningar har sin grund i relevant lag- och förordningstext såväl som lokala antagnings-/examensordningar, rekommendationer och riktlinjer.

Avtalen avser alla riktningar av mobilitet, det vill säga såväl den som omfattar student vid svenskt lärosäte som reser till annat lärosäte utomlands, som mobilitet från utländsk partner till svenskt lärosäte. Avtal gällande gemensamma program eller kurser avser i de flesta fall även studieadministrativa frågor om rekrytering, behörighet, antagning, programupplägg samt examen, men även akademiska aspekter av exempelvis progression och lärandemål. På liknande sätt definierar avtal för dubbel och multipel examina förutsättningar för exempelvis vilka studenter som omfattas, vilken studiebakgrund de ska ha, vilka kurser eller ämnen och hur många poäng de studerar vid respektive deltagande lärosäte i samarbetet, eller vilken examen som avses. För vidare resonemang gällande olika former av examina inom EUI-allianser, se avsnitt [Examen](#).

EUI-påverkan för svenska lärosäten

I den europeiska strategin för universitet från 2022⁸ beskrivs de första 41 Europauniversitetsallianserna som ”katalysatorer för nya instrument och juridiska ramverk och som grund för inspiration för högskolesektorn i hela Europa”. Tillsammans med Horizon Europe samt Digital Europe och andra instrument från EU och nationellt beskrivs EUI vidare som ”stöd för ambitiösa transnationella lärosätessallianser”.⁹

Många, om inte de flesta, EUI-allianser har i sina ansökningar om EUI-medel definierat vilka programdelar inom Erasmus+ och specifika aktiviteter däri de avser använda för att uppnå målet om 50 procent mobilitet specifikt, samt sömlös mobilitet generellt. Här ingår de flesta aktiviteter som omnämns ovan under rubriken Utgångsläge/kontext, samt övriga aktiviteter som omnämns i olika delar av SUHF:s rekommendation 2024:4. Det som är viktigt att ta med sig in i EUI-arbetet är att aktiviteterna i sig inte är unika för EUI-allianserna. Varje svenskt lärosäte som ingår (eller ämnar ingå) i en EUI-allians bör stämma av med sitt/sina internationella kontor och handläggare för att identifiera vilka mallar och handläggningsordningar som redan är på plats. Dessa är universella – oavsett EUI-status – och den erfarenhet de kommer ur är värdeskapande för förhandlingarna internt inom allianserna. I de fall ett lärosäte saknar mallar och handläggningsordningar bör lärosätet vända sig till andra svenska lärosäten för att ta del av deras underlag och erfarenhet. Poängen med detta är att i

⁶ Se även så kallade cotutelle (samhandledning och samfinansiering av doktorander).

⁷ Storbritannien och Schweiz inkluderas här, till skillnad från partners inom EU/EES

⁸ Se Communication European Strategy for Universities <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities-graphic-version.pdf> s. 3

⁹ Se Communication European Strategy for Universities education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities-graphic-version.pdf s. 5.

första hand nyttja den erfarenhet som finns *inom* den svenska kontexten, det vill säga utifrån svenska lagar och förordningar. Inom allianserna finns också ett viktigt och relevant erfarenhetsutbyte. Detta måste dock alltid bygga på en redan etablerad bild av vilket handlingsutrymme svenska lagar och förordningar ger.

Det är viktigt att vara medveten om att en övervägande del av de samarbetsavtal lärosäten har för "internationalisering" inte kräver en särskild juridisk form för EUI-alliansen, utan har sin grund i avtal mellan samarbetande lärosäten. I vissa fall kan en gruppering av lärosäten välja att ta fram partnerskapsavtal exempelvis *partnership agreements* specifikt för samarbeten inom Erasmus Mundus Actions, konsortieavtal som grund för ett mer komplext samarbete, eller andra typer av specifika samarbetsavtal för exempelvis olika delar av Key Action 2 inom Erasmus+. De flesta aktiviteter inom en EUI-allians kan genomföras utan särskild juridisk form.

Vad är gjort – hantering/metod

Det mesta som avser grund för samarbeten inom EUI-allianser avseende mobilitet (studenter, lärare och medarbetare) och utbildningssamarbeten är redan framtaget inom svenska lärosäten. De internationella samarbetsavtal och överenskommelser där lärosäten kan sakna samma erfarenhet rör samarbetsaktiviteter gällande infrastrukturella frågor och satsningar, inklusive IT-system. För vidare resonemang gällande systemstöd/IT-system inom en EUI-allians, se avsnitt [Systemstöd](#).

2. Finansiering studieadministration

Utgångsläge/kontext

Finansiering för EUI-allianser är en viktig men komplex fråga. Då förutsättningar för finansiering skiljer sig åt för lärosäten samt att frågan har utretts av UHR och regeringen har området avgränsats till finansiering gällande studieadministration.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

Den finansiering som finns för olika typer av mobilitet med Erasmus+ är ett bra komplement att använda för student-, lärar- och personmobilitet inom EUI-allianserna. Det viktiga är att medel från Erasmus+ inte får användas för att täcka samma kostnad som den som redan finansieras av de medel EUI-allianserna beviljats i sin alliansansökan. Ett nära samarbete inom lärosätet mellan de som arbetar med EUI-alliansen, och de som administrerar Erasmus+, kan ge finansiella möjligheter genom god överblick över hur de två kan matchas.

Svenska lärosäten har idag upparbetade processer för mobilitet med tillhörande medel för mobilitet (Erasmus+) med sina partneruniversitet. Dessa processer stödjer också mobilitet inom EUI-allianser. Arbetsgruppen rekommenderar lärosäten att undvika att implementera nya processer som är uteslutande för EUI-allianser utan i stället anpassa eller förbättra befintliga processer för att passa alla typer av mobilitet, inklusive de som uppstår inom EUI-allianser.

För att vara kostnadseffektiva och sparsamma med den finansiering som idag finns för EUI-allianser, gäller att i första hand använda de studieadministrativa system som lärosätet använder för övrig utbildning och mobilitet. Om eventuell nytutveckling av system behövs bör detta ske nationellt. För vidare resonemang gällande utveckling av systemstöd, se avsnitt [Systemstöd](#).

Det är även av största vikt att svenska lärosäten som går in i en EUI-ansökan säkerställer att de är väl medvetna om vilka åtaganden som en EUI-ansökan innebär, samt vad finansieringen i en godkänd

ansökan faktiskt täcker. I en budget för en EUI-ansökan ingår 20 procent medfinansiering samt 7 procent overhead, OH, som redan är fastställda av EU-kommissionen. Dock måste ett enskilt deltagande lärosäte i en EUI-allians noga överväga vilka resurser som i realiteten kommer behövas för att kunna implementera arbetet och realisera det egna deltagandet. Arbetet med, och deltagande i, en EUI-allians går inte att jämföra med övriga programdelar inom Erasmus+, utan bör ses som mer komplext då det omfattar långt fler delar av lärosätets förvaltning, infrastruktur och akademiska kärnverksamhet.

Det är viktigt att det förs en intern dialog inom lärosätet för att använda lärosätets resurser på det mest kostnadseffektiva sättet.

3. Studentförsäkringar

Utgångsläge/kontext

Högskoleförordningen Kap 1 §11 reglerar att en högskola ska ansvara för att studenter är försäkrade för personskador. Försäkring ska gälla för alla studenter som studerar i Sverige, inklusive studieavgiftsfinansierade och inresande såväl som utresande utbytesstudenter.

Försäkringar baseras på att utbildning struktureras som kurs. Studenter deltar sedan i kurs vid olika lärosäten, vilket kräver sin specifika försäkring. Om ett moment, såsom praktik, annat utbildningsmoment eller annan icke poänggivande aktivitet, inte är en del av utbildningen kan lärosätet behöva teckna enskild försäkring. Studenter som deltar i svensk distansutbildning men befinner sig utomlands täcks inte av Kammarkollegiets försäkring. Dessa studenter får ansvara för egen försäkring.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

Kammarkollegiet erbjuder en rad försäkringar för internationella studenter och studenter som åker utomlands på utbyte. De försäkringar som används idag täcker det behov som finns för studentutbyte inom EUI-allianserna. Försäkringarna finns dels som samlingsförsäkringar, dels som enskild försäkring. Det är det svenska lärosätets ansvar att säkerställa att studenter är korrekt försäkrade vid exempelvis mobilitet. Det är även det svenska lärosätets ansvar att säkerställa att det finns en god förståelse för vad Kammarkollegiets försäkringar avser och faktiskt täcker.

Det behövs inga särskilda försäkringar för EUI-alliansens arbete. Det är upp till varje svenskt lärosäte att teckna försäkringar med Kammarkollegiet som täcker de behov som finns för utbyte inom EUI-allianserna.¹⁰ För de lärosäten som endast har den personskadeförsäkring som Universitets- och högskolerådet (UHR) tecknat för alla studenter som går på ett statligt universitet eller högskola, rekommenderas det att lärosätet även tecknar en av Kammarkollegiets försäkringar anpassad till in- och utresande utbytesstudenter.

Vad är gjort – hantering/metod

Kammarkollegiet planerar för att ta fram en egen rekommendation kring försäkringar gällande EUI-allianser.

¹⁰ För mer information se Kammarkollegiets hemsida: <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/forsakring-och-riskhantering/forsakringar-for-studier-och-utlandska-besokare>.

4. Systemstöd

Utgångsläge/kontext

På grund av EUI uppstår frågor och utmaningar inom utbildningsadministrationen, vilka sträcker sig bortom den nationella kontexten och inkluderar internationell samverkan och utbyte av studenter, lärare och annan personal mellan lärosäten. Frågorna är inte nya men lärosäten exponeras för dem i en ny kontext. En central utmaning är därför att säkerställa att EUI-samarbetenas krav och förväntningar harmonierar med befintliga svenska nationella system.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

Behåll kontroll över information och systemstöd. Lärosätet behöver säkerställa kontroll över sin egen masterdata så att det endast finns en källa för exempelvis information om utbildningsutbud.

Lärosätet bör verka för att alliansen använder etablerade standarder och lösningar för att integrera information. Kompetens om detta finns nationellt men även inom nätverk som FOREU-IT och European Digital Education Hub, som även kommer att publicera rekommendationer i början av 2025.

Lärosätet bör ha i åtanke att såväl lokala lösningar som alliansens lösningar ska kunna skalas upp och hantera ett större antal studenter och gå från manuell till systembaserad hantering. Cybersäkerhet och förvaltningsbarhet är också viktigt att beakta.

I Sverige har svenska lärosäten genom gemensamma initiativ redan utvecklat stabila, välfungerande och flexibla studieadministrativa system. En diskussion som har förts är huruvida svenskt deltagande i EUI ställer nya krav på de nationella IT-systemen för att möta de olika behoven kopplade till EUI.

Arbetsgruppen gör den samlade bedömningen att dessa behov helt eller i hög grad går att hantera med stöd av integrationer och befintliga standarder. Lärosätet rekommenderas därför att inte driva nya tekniska lösningar eller att utveckla nytt systemstöd, utan att använda befintligt systemstöd. Ofta finns lösningar men kännedom om dessa kan kräva samarbete inom och mellan lärosäten. Det utesluter inte anpassningar av befintliga processer/system för att möta nya behov och säkerställa en smidig och effektiv hantering av studieadministrativa frågor inom EUI-samarbetet.

För vidare resonemang rörande systemstöd för mikromeriter, se avsnitt [Mikromeriter](#).

Vad är gjort – hantering/metod

Arbetsgruppen har undersökt lärosätenas behov av systemstöd gällande arbetet i en EUI-allians, men också fått ett tilläggsdirektiv att genomföra en särskild inventering av digitaliseringsåtgärder inom EUI-allianserna där svenska lärosäten är involverade. Resultaten av denna inventering har sammanställts i rapporten *Nauwerck 2024 Svenskt deltagande i europauniversitet – Digital transformation interoperabilitet och uthållighet*¹¹, vilken ger en översikt av planerade digitala initiativ inom EUI-samarbetet.

Generellt gällande systemstöd rekommenderar arbetsgruppen svenska lärosäten att:

1. Använda befintliga system

De nationella systemen svarar i hög grad mot behoven, men samarbete/samordning behövs inom och mellan lärosäten.

¹¹ Rapporten finns på SUHF:s hemsida för [Arbetsgrupp för EUI studieadministrativa frågor - SUHF](#).

2. *Vid behov ta fram integrationer mot lärosätets befintliga systemstöd baserat på vedertagna standarder*
Vid utveckling av kompletterande lösningar följ vedertagen praxis. Säkerställ informationsförvaltning, integration, förvaltningsbarhet, säkerhet etc.
3. *Främja användning av existerande internationella integrationer och standarder*
Inom sina EUI-samarbeten bör lärosätena arbeta för att allianserna använder lösningar som bygger på integration och befintliga standarder (exempelvis Emrex) och som därmed kan samverka med befintliga system lokalt och nationellt

5. Mikromeriter

Utgångsläge/kontext

Rätten till utbildning och livslångt lärande är inskriven i den [europeiska pelaren för sociala rättigheter](#) (princip 1). Den 16 juni 2022 antog Europeiska rådet en europeisk strategi för mikromeriter för livslångt lärande och anställningsbarhet.¹² Strategin innehåller en gemensam definition av mikromeriter, standarduppgifter för att beskriva en mikromerit, samt tio principer för hur mikromeriter ska utformas och utfärdas.

Fristående kurser i högre utbildning i Sverige är mikromeriter. Det framgår av Vägledning för mikromeriter (Rek 2024:1) som antogs av SUHF:s förbunds församling den 20 mars 2024. Fristående kurser som ger högskolepoäng och är kvalitetssäkrade av svenska lärosäten uppfyller de krav som framgår av EU:s standarduppgifter och principer för mikromeriter.

SUHF:s vägledning för mikromeriter belyser även att det finns ett stort mervärde för de individer som i sitt livslånga lärande väljer att skaffa sig mikromeriter som är fristående kurser vid svenska lärosäten. Vägledningen lyfter även att Sverige har en excellent, modulbaserad och flexibel grundstruktur för högre utbildning – med mer potential, som idag inte nyttjas fullt ut. I vägledningen finns rekommendationer till SUHF:s medlemslärosäten om överväganden för en fortsatt utveckling av mikromeriter för livslångt lärande med hög internationell kvalitet.

Mikromeriter är ett samlingsbegrepp som spänner över alla slags former av utbildning och livslångt lärande. För svenska lärosäten är poänggivande kurser mikromeriter, men det utesluter inte att även andra slags mikromeriter förekommer. Det som särskiljer lärosätenas kurser från andra mikromeriter är att de kan sägas vara ”högskolemässiga”, det vill säga att de är forskningsanknutna och kvalitetssäkrade enligt vedertagna akademiska principer och värderingar som är kodifierade i det svenska ramverket för högre utbildning. De lyder under ett gemensamt regelverk och tillsyn samt etablerad praxis och överenskommelser särskilt för den högre utbildningen.

Svenska lärosäten erbjuder även vissa andra kortare lärandeaktiviteter som ger meriter som inte är poänggivande kurser och inte uppfyller EU:s definition, standarduppgifter eller principer som gäller för att vara mikromeriter, till exempel viss uppdragsutbildning som inte är poänggivande, viss internationell praktik eller så kallad öppen nätbaserad utbildning (”Mooc”). Det är i sammanhanget viktigt att notera att även sådana kortare meriter kan stödjas av de svenska lärosätenas gemensamma studiedokumentationssystem Ladok.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

Inom EUI-allianser i Sverige sker en utveckling av mikromeriter som är poänggivande kurser. Det

¹² Rådets strategi återfinns här: [pdf \(europa.eu\)](#)

förekommer också andra slags kortare lärandeaktiviteter inom allianserna som ger meriter, men som inte är mikromeriter inom den svenska högskolan.

Vad är gjort – hantering/metod

SUHF:s vägledning för mikromeriter (REK 2024:1) ger rekommendationer kring:

1. Ladok
2. Utbildningsinformation
3. Samverkan
4. Utbildningsutbud
5. Finansiering

När det gäller studieadministrativa frågor för svenska lärosäten inom EUI-allianser är vägledningens avsnitt om Ladok särskilt viktigt, och citeras därför nedan:

”1. Ladok

Se till att vi hanterar dokumentation om fristående kurser samt studenternas deltagande och resultat på dessa kurser så att det även uppfyller de krav som ställs upp av EU:s standard för mikromeriter. Detta menar Ladokkonsortiet är fullt möjligt att uppnå givet att lärosätena använder funktionaliteten ”Utbildningsplanering” (utbildningsdatabas) i Ladok¹³. (Se vidare i SUHF REK 2024:1, Bilaga 1.)

Ladokkonsortiet och lärosätena bör också fortsätta arbeta för att förbättra interoperabiliteten så att det svenska studieregistret för högre utbildning kan fungera riktigt bra tillsammans med andra relevanta system i omvärlden. Det är därför viktigt att vidareutveckla samordning, samverkan och samarbete med relevanta internationella och nationella aktörer. Detta gäller inte minst samordningen av en nationell digital infrastruktur för den högre utbildningen i Sverige, med Universitets- och högskolerådet och Vetenskapsrådet (Sunet).”

I Ladok finns det funktionalitet som även kan stödja kortare lärandeaktiviteter som ger meriter, men som inte är poänggivande kurser. Det behövs därmed inte något ytterligare nytt studiedokumentationssystem för detta ändamål.

När det gäller frågan om att använda funktionaliteten ”Utbildningsplanering” i Ladok så handlar det i detta sammanhang främst om att även kursplanernas mål (”learning outcomes”) kommer att finnas i Ladoksystemet, tillsammans med samtliga övriga uppgifter enligt EU:s standard för mikromeriter. Detta innebär att det behövs färre studieadministrativa system. För Ladokkonsortiet kvarstår dock att ta ställning till funktionalitet för att utfärda kursbevis som helt och hållet inkluderar EU:s standarduppgifter för mikromeriter. För mer utvecklat resonemang kring nationella system och systemstöd, se avsnitt [Systemstöd](#).

6. Antagning till kurs

Utgångsläge/kontext

Antagning till högre utbildning i Sverige finns reglerad i Högskoleförordning (1993:100) 7 kap. Tillträde till utbildning. Universitets- och högskolerådet har enligt Förordning (2012:811) i sin instruktion på uppdrag av universitet och högskolor uppgiften att biträda vid antagning av studenter och ansvara för ett samordnat antagningsförfarande i Sverige. Den samordnade antagningen sker i antagningssystemet NyA genom ett antal antagningsomgångar med fasta tidplaner. UHR erbjuder

¹³ Ladok är studiedokumentationssystemet för högre utbildning i Sverige. <https://ladokkonsortiet.se/vara-tjanster/systemet-ladok>

också möjligheten att beställa lokala antagningsomgångar, antingen för ett enskilt lärosäte eller i samverkan mellan flera lärosäten.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

Arbetsgruppens rekommendation för antagning av studenter inom EUI-samarbeten begränsar sig till sökande till fristående kurser. Antagning till högre utbildning i Sverige inom ett EUI-samarbete ska följa Högskoleförordningen enligt ovan.

Vid svenska lärosäten finns en väl fungerande process för antagning av utbytesstudenter vilket är den som i första hand rekommenderas för antagning av studenter inom EUI-samarbeten. Möjligheten att ingå i en samordnad lokal antagningsomgång eller att beställa en egen antagningsomgång i NyA erbjuder en flexibilitet beroende på de olika önskemål som finns. Inom de flesta EUI-allianser finns även aktiviteter gällande gemensamma program (oavsett efterföljande examensbenämning). Inom detta område bör de svenska lärosätena dra nytta av den erfarenhet som finns vid de svenska lärosäten som redan i dag arbetar med gemensamma program, exempelvis inom Erasmus Mundus. Dessa program bygger inte på utbytesmobilitet och behöver därför en särskild handläggning.

Flexibla antagningstider

Det finns önskemål från lärosäten inom EUI-samarbeten att kunna utlysa kurser löpande och därmed också kunna anta studenter inom ramen för mer flexibla antagningstider. Här kan lokala antagningsomgångar vara ett alternativ. UHR kommer under 2024 tillsammans med antagningsrådet och i samarbete med några svenska lärosäten att genomföra en behovsanalys kring antagningsomgångar i vilken även flexibla antagningstider kommer att ingå.

Antagning i utbytesavtal

Antagning till högskoleutbildning bygger på att lärosätena ska ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna. Om inte alla behöriga sökande till en utbildning kan antas, görs urval bland de sökande på förutbestämda meritbaserade kriterier. Undantag från principen om urval görs redan för utbytesstudenter genom utbytesavtalen mellan lärosäten och har sin utgångspunkt i Lissabonkonventionen och Bolognaprocessen. Det svenska lärosätet måste dock säkerställa att det finns utbildningsplatser med tillhörande planerings- och antagningstal som möter upp de åtaganden lärosätet gjort i sina utbytesavtal.

Förtur

Antagning till kurs regleras av Högskoleförordningen kapitel 7, paragraf 17, urval – förtur. "Vid antagning till en kurs som vänder sig till nybörjare får högskolan utan hinder av 12 och 13 §§ ge förtur åt sökande som redan är studenter vid den högskolan". Förturmöjlighet finns alltså idag för kurs som vänder sig till nybörjare, men inte för antagning till kurs på senare nivå. Dagens regelverk påverkar möjligheten till förtur för en student som är registrerad vid det svenska lärosätet och som vill bli antagen till en EUI-kurs på senare nivå. För vidare resonemang kring detta, se avsnitt [Registrerad student vid svenskt lärosäte inom en EUI-allians](#).

Vad är gjort – hantering/metod

Vanligaste modellen är att lärosäten använder befintliga processer för antagning och hantering av utbytesstudenter inom EUI-samarbeten. Antingen med eget system kopplat till Ladok eller genom UHR:s antagningstjänst.

UHR erbjuder en gemensam hantering för utbytesstudenter där flera lärosäten använder sig av samma antagningsomgång, en på hösten och en på våren. Antagna studenter förs som vanligt över till Ladok efter urvalet. Enskilda lärosäten kan också beställa en egen lokal antagningsomgång.

Genom utformningen av utbytesavtalen regleras antalet individer från respektive partnerlärosäte som kan ta del av kursen. När det gäller förtursproblematiken för antagning av lärosätets egna studenter till kurs på senare nivå än nybörjare, hanterar några svenska lärosäten detta genom att utlysa de platser som är avtalade för lärosätet i öppen konkurrens och inte enbart ge förtur till sina redan registrerade studenter. Det pågår ett arbete inom SUHF för att se över om nuvarande förordningstext gällande förtur skapar begränsningar eller utmaningar för EUI-allianserna och liknande samarbeten där frågan aktualiseras.

7. Registrerad student vid svenskt lärosäte inom en EUI-allians

Utgångsläge/kontext

För studenter vid ett svenskt lärosäte som ingår i en EUI-allians sker den största delen av samarbetet inom ramen för vad som normalt sett skulle utgöra olika former av mobilitet inom internationella samarbeten. Det betyder att de aktiviteter som genomförs inom alliansen faller in under exempelvis mobilitetsavtal för Erasmus+ (studier och praktik), för gemensamma program/examina (exempelvis Erasmus Mundus Joint Master) och särskilda samarbetsavtal för dubbla och multipla examina. För vidare resonemang kring avtal, se avsnitt [Utformning av överenskommelser/avtal](#).

Dessa avtal avser mobilitet för såväl de svenska lärosätenas egna studenter som för studenter vid partnerlärosäten inom allianserna. Vidare omfattar avtalen hantering av frågor som exempelvis programhandläggning, studieupplägg och förutsättningar för utfärdande av examen. I dessa fall finns tydliga förordningstexter samt regler och riktlinjer inom Erasmus+ samt lokalt vid lärosätena avseende studenterna vid det svenska lärosätet.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

EUI-alliansernas samarbetsportföljer visar att de, utöver de vanliga mobilitetsaktiviteterna, även genomför aktiviteter som sker inom ramen för bland annat ett samlat utbildningsutbud. Här ingår dels gemensamt framtagna utbildningskomponenter, som gemensamma kurser och program (joint courses/programmes), dels det utbildningsutbud som EUI-samarbetet samlar från de enskilda allianslärosätena och erbjuder sina studenter inom olika typer av mobilitetsaktiviteter. Dessa aktiviteter kopplas då till ett samlat utbildningsutbud där alliansens totala studentpopulation ska ses som en avgränsad grupp. I de här fallen kan alliansen ha för avsikt att det enbart är studentpopulationen inom alliansen som ska erbjudas förtur till detta samlade utbildningsutbud.

Förekomsten av denna typ av utbildningskomponenter är inte unika för EUI-allianserna. De finns även inom ramen för andra typer av samarbeten. Det som eventuellt kan vara mer vanligt förekommande inom EUI-allianserna är sådana utbildningskomponenter som har annan behörighet än grundläggande och därmed riktar sig till andra studenter än nybörjare. Högskoleförordningens 7 kap §17 gör tydligt att möjlighet till förtur enbart riktar sig till nybörjare vid det egna lärosätet – dvs. studenter som redan är registrerade för studier vid det svenska lärosätet. Om utbildningskomponenten riktar sig till annan student än nybörjare ska den utlysas i konkurrens. För vidare resonemang kring förtur, se avsnitt [Antagning till kurs](#), underrubrik Förtur.

Vad är gjort – hantering/metod

Det pågår ett arbete inom SUHF för att se över om nuvarande förordningstext gällande förtur skapar begränsningar eller utmaningar för EUI-allianserna och liknande samarbeten där frågan aktualiseras.

8. Studieavgiftsskyldiga studenter

Utgångsläge/kontext

Vid svenska lärosäten genomförs sedan 2010, då Förordning om anmälnings- och studieavgifter vid universitet och högskolor (2010:543) infördes, aktiviteter och utbildning som även omfattar studieavgiftsskyldiga studenter. Detta inkluderar utbildningsmoment som genomförs utomlands eller olika typer av mobilitet som sker inom, eller i anslutning till, studierna vid det svenska lärosätet, ett lärosäte som i ett internationellt samarbetsavtal utgör så kallat *hemlärosäte*. Rutiner eller riktlinjer för hur detta prissätts hanteras vid enskilt lärosäte, exempelvis i lärosätets ekonomiska modell eller prissättningsmodell för fastställande av studieavgifter (2010:543, §6a). Svenska lärosäten arbetar även utifrån SUHF:s Rekommendation om hantering av studieavgiftsskyldiga studenter (2018:2).

EUI-påverkan för svenska lärosäten

EUI-samarbeten påverkar i sig inte den studieavgiftsskyldiga studentgruppen. Denna studentgrupp utgör studenter vid svenskt lärosäte på samma sätt som de gör i övriga samarbetsavtal. Dock kan det vara så att fokus på en sömlös mobilitet inom en EUI-allians, där *mobilitet* inte alltid avser utbytesmobilitet utan snarare rörlighet mellan lärosäten inom EUI-alliansen, skapar behov av att uppmärksamma situationer som normalt sett inte uppstår i ett utbildningssamarbete för ren mobilitet. För vidare resonemang rörande mobilitet inom en EUI-allians, se även avsnitt [Registrerad student vid svenskt lärosäte inom EUI-allians](#).

För lärosäten är det viktigt att de utbildningsmoment eller aktiviteter som erbjuds studieavgiftsskyldiga studenter också prissätts, såvida de inte faller in under de delar av förordning 2010:543 som tydliggör de fall där studieavgift inte ska tas ut. Det blir också av vikt att säkerställa i vilka fall en student anses vara i mobilitet från sitt *hemlärosäte* till ett *vårdlärosäte* inom ett samarbete eller EUI-allians, samt om det finns alternativ och fall där en students huvudsakliga lärosätetstillhörighet ska anses tillfalla ett annat lärosäte inom en EUI-allians. På samma sätt kan tredjelandsstudenter från andra lärosäten inom en EUI-allians komma att bli en studieavgiftsskyldig student vid det svenska lärosätet när ett utbildningsmoment eller aktivitet inte faller in under ett mobilitetsavtal. Den sömlösa mobiliteten och friheten som erbjuds studenter inom en EUI-allians kan därför skapa situationer som inte nödvändigtvis uppstår i ett samarbetsavtal under Erasmus+ eller bilaterala samarbeten. Lärosätena bör därför uppmärksamma och säkerställa att de följer Förordning om anmälnings- och studieavgifter vid universitet och högskolor (2010:543).

Gemensamma program

I de fall där svenskt lärosäte ingår i samarbete kring gemensamma program, exempelvis inom ramen för Erasmus Mundus Actions, bör frågan om, och hantering av, studieavgifter också hanteras noggrant. I de fall det egna lärosätet saknar erfarenhet av att delta i Erasmus Mundus Actions specifikt eller gemensamma program generellt bör stöd tas av de svenska lärosäten som har den erfarenheten för att säkerställa att de förutsättningar, regler och förordningar som specifikt berör ett svenskt lärosäte noga beaktas.

I de flesta fall tas studieavgifter ut för de gemensamma programmen som de svenska lärosäten deltar i, men det finns delar av den intäkten som det svenska lärosätet inte tar del av. Exempelvis

innebär ofta Erasmus Mundus en studieavgift för såväl europeiska (inklusive svenska) som utomeuropeiska studenter, men det svenska lärosätet kan då enbart ta del av de avgifter som omfattas av tidigare nämnd studieavgiftsförordning. Övriga studenter finansieras istället av anslagsmedel. Det skapar en situation där det svenska lärosätet får skjuta till pengar till de aktiviteter de andra lärosätena täcker med studieavgifter, till exempel studenternas deltagande i en kick-off i början av programmet, och den extra administration som krävs för gemensamma program. Detta innebär att det svenska lärosätet behöver överväga den reella kostnadsbilden relativt intäkterna i form av studieavgifter och anslagsmedel i planeringen av deltagandet i det gemensamma programmet.

En annan aspekt av detta är effekter på deltagande i gemensamma program som följer av nivån på studieavgifter i Sverige för studenter utanför EU/EES och Schweiz. Storleken på dessa avgifter kan utgöra ett hinder för svenska lärosäten att delta i gemensamma program, särskilt inom de utbildningar som har relativt höga avgifter, som de konstnärliga. Svenska lärosäten ses i vissa fall inte som lika attraktiva partners på grund av de höga avgifterna och det finns begränsade möjligheter för dem att anpassa nivåer till övriga lärosätens avgifter.

Övriga frågor rörande studieavgiftsskyldiga studenter

I övrigt bör även det svenska lärosätet säkerställa att andra frågor som ofta eller alltid berör den här gruppen beaktas och hanteras aktivt, exempelvis frågor om uppehållstillstånd eller visum för studier samt frågor om försäkring.

Vad är gjort – hantering/metod

Lärosäten har sedan förordningen 2010 arbetat aktivt med studieavgiftsskyldiga studenter, och det mesta gällande prissättning samt de flesta frågor gällande gruppen i sig bör vid något tillfälle ha hanterats. Här uppmanas lärosäten ta hjälp av varandra för att identifiera möjliga frågor som kommer av den sömlösa mobiliteten och rörligheten inom en EUI-allians.

9. Tillgodoräknande

Utgångsläge/kontext

Tillgodoräknande av olika utbildningsmoment regleras i HF 6:6-8§§, tillgodoräknande inom ramen för gemensam examen regleras i HF 6:11d§. Lärosätet bör dock se över huruvida lokala handläggningsordningar och riktlinjer täcker de utbildningssamarbeten och utbildningsformer som avses inom den egna EUI-alliansen.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

Samarbetet inom en EUI-allians kan innebära att andra samarbetsformer och typer av mobilitet aktualiseras, än de det svenska lärosätet tidigare deltagit i. Det skulle exempelvis kunna handla om gemensamma program och Blended Intensive Programmes (BIP). Det kan i sig innebära att det svenska lärosätet behöver säkerställa om de aktiviteter som kommer ur dessa samarbeten och mobiliteter finns beskrivna i den lokala riktlinjen eller handläggningsordningen för tillgodoräknande. Här kan lärosätet också se över vilken information det eventuellt inkluderar eller erkänner i Diploma Supplement, exempelvis icke poänggivande praktik inom Erasmus+.

Vad är gjort – hantering/metod

Enskilt svenskt lärosäte åtar sig genom sin Erasmus Charter (så kallad ECHE) att säkerställa att det arbetar i enlighet med rådsrekommendationen om ömsesidigt automatiskt erkännande av studieperioder utomlands.¹⁴ Svenska lärosäten har också lång erfarenhet av att arbeta med erkännande och tillgodoräkning inom internationella samarbeten.

De senaste åren har en standard, Emrex, tagits fram som underlättar överförande av studiemeriter från ett lärosäte till ett annat. Överföringen av studiemeriter initieras av studenten själv, i enlighet med GDPR. Emrex finns redan i dag tillgängligt för svenska lärosäten och en rad lärosäten inom (och utanför) Europa. Mer information finns på emrex.eu.

10. Examen

Utgångsläge/kontext

Nationell reglering kring utfärdande av examen återfinns i Högskolelagens (HL) första kapitel och Högskoleförordningens (HF) sjätte kapitel samt bilagan 2 examensordning. I HF:s sjätte kapitel 11a-f§§ regleras särskilt gemensam examen. I examensordningen regleras omfattningen och innehållet detaljerat för respektive examen. Den detaljerade regleringen i examensordningen kan försvåra samarbeten inom EUI-allianser då kraven för examen kan skilja sig åt mellan olika länder. Oavsett vilka partners ett svenskt lärosäte samarbetar med i andra länder är det viktigt att de utbildningssamarbeten som avser att leda till gemensam examen, samt övrig examen som lärosätet utfärdar, följer nationell lagstiftning och lärosätets lokala riktlinjer för examen.

Definitioner

Det är viktigt att uppmärksamma att det finns olika definitioner av gemensamma program och gemensamma examina. I en rapport utfärdad på uppdrag av Regeringskansliet, DS 2008:80, definieras dessa former av examen enligt följande:

”I princip avses med begreppet gemensam examen (joint degree) ett sådant utbildningsprogram som utvecklas eller tillhandahålls av två eller flera läroanstalter tillsammans och som leder till ett examensbevis. Med dubbel examen (double degree) avses ett sådant utbildningsprogram som utvecklas eller tillhandahålls av två eller flera läroanstalter tillsammans och som leder till två eller flera examensintyg, i praktiken ett vid varje samarbetande läroanstalt.”

Utbildningssamarbete som leder till gemensam eller dubbel/multipel examen

Gemensam examen har sin grund i gemensamma program. Dubbla och multipla examina kan ha sin grund i ett gemensamt program, men kan även ha sin grund i mobilitet inom en del av ett utbildningsprogram som det svenska lärosätet identifierat som möjligt att genomföra vid annat lärosäte utomlands genom utbytesmobilitet. När formerna för denna typ av utbildningssamarbete diskuterats fram mellan parterna regleras de i ett skriftligt avtal. Detta samarbetsavtal kopplas ofta till ett redan existerande mobilitetsavtal inom Erasmus+ eller bilateral motsvarighet, som en bilaga eller på annat sätt kopplat avtal.

Ett grundläggande Erasmus+-avtal utgör alltså inte i sig självt grund för en dubbel/multipel examen. Det styr enbart hur många utbytesplatser lärosätena inkluderar i samarbetet samt inom vilket ämne och på vilken nivå. Det är inte ovanligt att grunden för den dubbla/multipla examen utgörs av exempelvis sista året på ett kandidatprogram, inklusive examensarbete, andra året av ett masterprogram (120 hp) eller genom att kombinera två magisterprogram (60 hp) vid det svenska och

¹⁴ [EUR-Lex - 32018H1210\(01\) - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018H1210(01))

utländska lärosätet. Det utländska lärosätet gör liknande bedömning gällande möjligheter till mobilitet för examen och ett formellt samarbetsavtal för denna dubbla eller multipla examen etableras. Här identifieras exempelvis vilka studenter vid respektive lärosäte som är aktuella för detta samarbete, vilka program de studerar, vad de läser vid partnerlärosätet och vad som krävs för att de ska kunna uppfylla kraven för aktuell examen vid respektive lärosäte. Resultatet blir utfärdande av två separata examen, en från hemlärosätet och en från partnerlärosätet. Samarbetsavtalet kopplas ofta till ett redan existerande mobilitetsavtal inom Erasmus+ eller bilateral motsvarighet, som en bilaga eller på annat sätt kopplat avtal.

Det är inte klarlagt om utbildningssamarbeten som leder till dubbla/multipla examina omfattas av den särregleringen som finns för gemensamma examina. Lärosäten tolkar förordningen olika och flera lärosäten valt att tolka det som att dubbla/multipla examina inte omfattas. Lärosätet utgår då i stället utifrån övrig lagstiftning. Ett exempel på detta rör tillgodoräknande, vilket innebär att tillgodoräknande sker efter särskild prövning i stället för att tillgodoräknandet sker utan särskild prövning. Lärosäten ser därför ett behov att förordningens särskilda reglering för gemensamma examina även omfattar studenter som antas till ett utbildningssamarbete som leder till dubbel/multipel examen. UHR meddelar att nationell samordning i frågan kommer.

Svenska lärosäten kan även välja att erbjuda kurser, inklusive examensarbeten, som i sig kan göra att en inresande utbytesstudent uppfyller kraven för en examen enligt det svenska lärosätets lokala examensordning. Detta styrs inte av samarbetsavtal, och faller inte heller in under kategorierna gemensam eller dubbel/multipel examen ovan. I dessa fall bör noteras att examensrätt och dess eventuella överlåtelse enligt HF 6:11§ enbart reglerar det inbördes förhållandet mellan högskolor som regleras av förordningen, vilket gör att den inte är tillämplig gentemot utländska lärosäten.

Examen och examensbeviset

Det är också av största vikt att lärosätet säkerställer att examen, utbildningsarbetet och studentens meriter dokumenteras på ett relevant och ändamålsenligt sätt i Ladok och i examensbeviset. För mer utvecklat resonemang rörande dokumentation se avsnitt Tillgodoräknande.

UHR:s *Allmänna råd med kommentarer om bilagan till examensbeviset* kan tillsammans med ECAs (JOQAR projektet) *Guidelines for Good Practice for Awarding Joint Degrees* ge lärosätet stöd i hur det säkerställer att examensbeviset innehåller adekvat information, utöver de obligatoriska uppgifterna som listas i HF 6:10-10a§§.

Lärosätet dokumenterar utfärdad examen i Ladok men utformandet av ett gemensamt examensbevis har i dagsläget (2024) inget fullständigt systemstöd i Ladok. Ladokkonsortiet meddelar att dessa får ytterligare en tid hanteras via beslut utanför systemet.

EUI-påverkan för svenska lärosäten

De flesta EUI-allianser har i sin ansökan åtagit sig att utveckla samarbeten för såväl dubbla och multipla examina, som för gemensamma examina. Det är av vikt för det svenska lärosätet i EUI-samarbetet att säkerställa hur olika termer rörande examen definieras – gemensamt program och de gemensamma, dubbla eller multipla examina som programmet kan leda till – så att de lärosäten som är med i EUI-alliansen vet vad som förväntas samt vilka examenskrav som ska samverka. Det svenska lärosätet i EUI-alliansen bör vidare jämföra alla EUI-partners nationella lagstiftning, och eventuella regionala undantag, med den svenska lagstiftningen. Utöver den nationella lagstiftningen spelar även de lokala regelverk för examen, som finns hos de lärosäten som deltar i EUI-alliansen, en betydande roll. Det är därför av största vikt att det svenska lärosätet i EUI-samarbetet, som i övriga

internationella samarbeten med examen i fokus, involverar sin examensavdelning eller motsvarande redan från start för att undvika oundvikliga hinder längre fram i implementeringsarbetet.

European degree label och European degree

I och med publiceringen av den europeiska strategin för universitet från 2022¹⁵ kom frågan om en europeisk examen upp formellt. Detta begrepp har sedan utvecklats till ett pilotprojekt, finansierat av EU-kommissionen under 2023/2024, för en så kallad "joint European degree label". En sammanfattning av utfallen återfinns i UHR:s rapport *Svenska lärosätens deltagande i Europauniversitetet*.¹⁶

EU-kommissionen har under våren 2024 presenterat ett paket med tre initiativ för att inrätta en gemensam europeisk examen och öka gränsöverskridande samarbete mellan lärosäten. Paketet innehåller ett meddelande om en gradvis strategi för medlemsstaterna för en europeisk examen, med två möjliga ingångspunkter, examensmärkning och europeisk examen, samt två förslag till rådsrekommendationer: en rekommendation om förbättrade förfaranden för kvalitetssäkring och automatiskt erkännande av högre utbildningskvalifikationer, och en om mer attraktiva och hållbara karriärer inom högre utbildning. Kommissionen meddelade vidare att de kommer att underlätta och stödja medlemsstaterna i arbetet för en europeisk examen genom ett antal konkreta åtgärder, inklusive ett European degree policy lab med stöd av Erasmus+-programmet, som ska inrättas 2025. Syftet med detta policy lab ska vara att engagera medlemsstaterna och den högre utbildningsvärlden att ta fram riktlinjer för en europeisk examen. År 2025 planerar kommissionen även att lansera "European degree pathway projects" inom programmet Erasmus+. Detta ska ge ekonomiska incitament för medlemsstaterna, tillsammans med deras ackrediterings- och kvalitetssäkringsbyråer, universitet, studenter, ekonomiska och sociala parter, att engagera sig i arbetet för en europeisk examen.

Vad är gjort – hantering/metod

Det finns en lång erfarenhet vid svenska lärosäten att genomföra internationella samarbeten som resulterar i dubbla eller multipla examina. Det finns också enskilda svenska lärosäten som har stor erfarenhet av gemensamma examina. Denna erfarenhet bör tas tillvara eftersom den utgår ifrån svenska lagar och förordningar och har prövats i relation till andra utbildningssystem runtom i Europa och globalt. Lokala riktlinjer för utbildningssamarbeten, dubbla/multipla och gemensamma examina finns också tillgängliga på flera lärosätens webbsidor. Kvarstående frågor som lyfts till arbetsgruppen angående gemensam examen är inte EUI specifika och har lämnats vidare till SUHF:s Expertgrupp för studieadministrativa frågor.

¹⁵ Se Communication European Strategy for Universities <https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-01/communication-european-strategy-for-universities-graphic-version.pdf> s. 3

¹⁶ Rapporten återfinns på UHR:s hemsida [Många vill delta i Europauniversitet - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#).